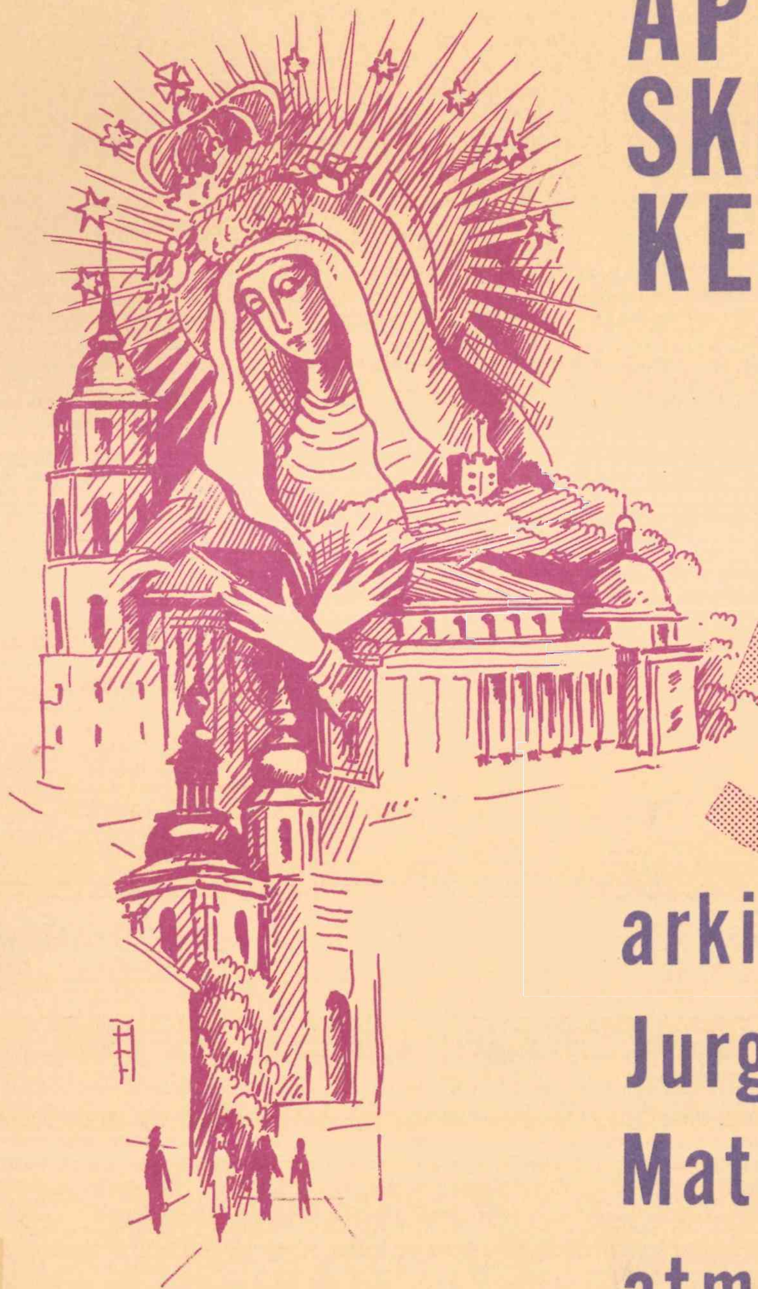
APVAIZDOS SKIRTUOJU KELIU

50

arkivyskupo Jurgio Matulaičio atminimui

1871 - 1927

APVAIZDOS SKIRTUOJU KELIU

ARKIVYSKUPO JURGIO MATULAIČIO
GYVENIMO VAIZDAI

1977 m.

Viršelis Ses. M. Mercedes
Marijonų vienuolijos leidinys
Spausdino "Draugo" spaustuvė 1977 m.
4545 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629

Duok, Dieve,
kad sudegčiau
kaip ta žvakė
ant altoriaus,
nuo darbo kaitros
ir meilės ugnies
Tau
ir Tavo Bažnyčiai.

Dangiškasis Tėve,
daryk su manim
kaip tinkamas
Stebėtinu keliu
patinka Tau, Viešpatie,
mane vesti.
Bet kas Tavo kelius
ir sumanymus atspės?
Štai aš Tavo tarnas;
siųsk mane kur nori.

Užrašai
1911 m.

VAIKYSTĖ

Šiame lygios Suvalkijos kampelyje arkivyskupas Jurgis Matulaitis išvydo pasaulį. Matulaičių ūkis, žiūrint iš Marijampolės pusės, stovėjo Lūginės kaimo gale, prie pat miško. Kaimas nedidelis — tik aštuoni gyventojai. Visu pakraščiu teka srauni, apaugusi krūmokšniais, Šešupė.

Matulaičių šeimoje jauniausias — Jurgis, lyg papuošalas senyvo tėvo amžiaus. Gimė 1871 m. balandžio 13 dieną. Pakrikštytas vienuolio marijono kun. Jurgio Česnos Marijampolės bažnyčioje. Vienuolis, tur būt, ir nesvajojo, kad kūdikis, ant kurio pylė krikšto vandenį, bus jo pasekėjas, jo mylimos, dėl rusų priespaudos baigiančios nykti vienuolijos, atnaujintojas.

Jurgučio vaikystę aptemdė du dideli smūgiai, — esant trijų metų, mirė tėvas, o sulaukęs dešimties metų, neteko ir motinos. Našlaitystę gali pilnai atjausti tik tas, kas jaunatvėje neteko savo tėvų. Tačiau neištiriami Dievo keliai: Apvaizda gal šiuo būdu norėjo Jurgį parengti tolimesnio gyvenimo darbui ir vargams.

Iš kun. J. Sakevičiaus straipsnio
"Nuo lopšio ligi altoriaus"

Arkiv. Jurgio Matulaičio tēviškēs namai.

Marijampolēs bažnyčia, kurioje arkiv. Jurgis Matulaitis buvo pakrikštytas.

JAUNOS DIENOS

Jurgutis nuo mažens pažino kaimo vaiko vargus. Vasarą ganydavo žąsis, kartais raguočius. Žiemą lankė mokyklą, bet maža iš to tebuvo naudos. Juk iš namų Marijampolėn — 5 kilometrai. Mažam vaikui kasdien tiek kelio suvaikščioti — didelis vargas. Bet Jurgis buvo gabus vaikas. Kai jo vyresnysis brolis Andrius jį ruošė pirmai gimnazijos klasei, pastebėjo, kaip Jurgutis viskuo domisi: "Malonu man buvo su juo dirbti ir vaikščioti: domėjosi jis kiekviena žolele, kiekvienu gamtos reiškiniu".

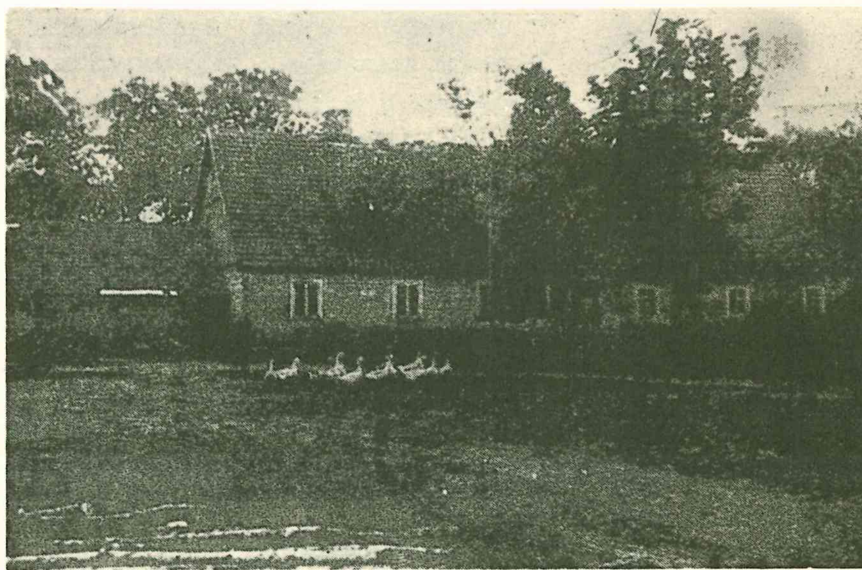
Jurgis lankė gimnaziją Marijampolėje, bet mokslą trukdė neturtas ir liga. Neturėdamas už ką nusipirkti, naudojosi savo draugų knygomis. Prisidėjo ir kiti vargai. Pradėjo skaudėti koją. Sako, kad namie, gulėdamas netinkamoj vietoj, gavo kaulų sausgėlą. Vėliau pasirodė, jog tai yra kaulų tuberkuliozė. Ta liga jį kankino visą gyvenimą.

Gimnazijoje visko teko Jurgiui pergyventi, pamatyti, išgirsti. Pašiepdami jo ligą, kartais šlubiu pavadindavo. Nežiūrint visa to, vargai niekados neužtemdė jo giedrios nuotaikos, širdingumo.

Iš kun. J. Sakevičiaus straipsnio
"Nuo lopšio ligi altoriaus"

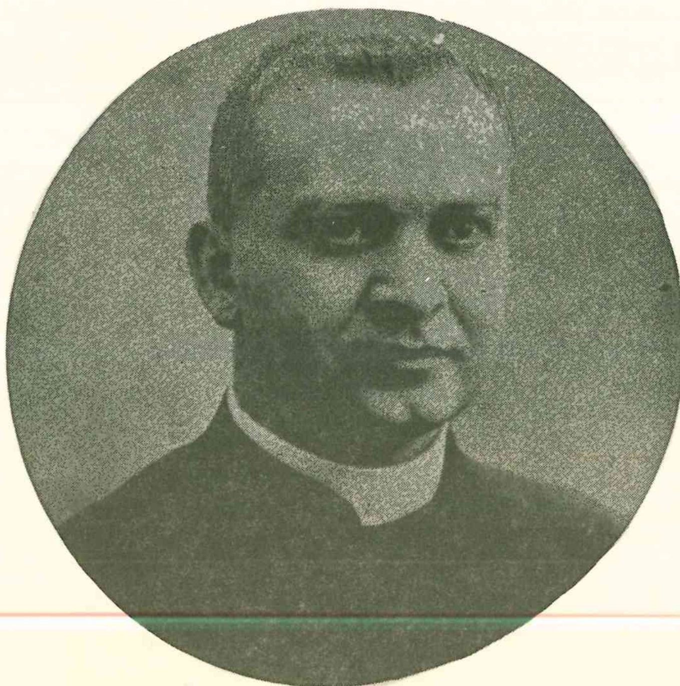
Šešupē ties Marijampole.

Kiemas ir namas, kur žaidē ir bēgiojo Matulaičių Jurgutis.

Studentas klierikas

Jaunas kunigas

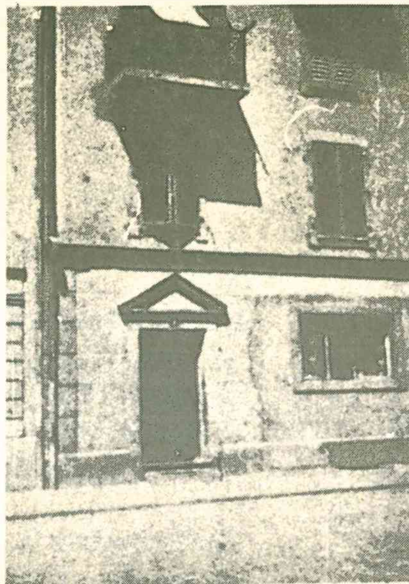
PASIRUOŠIMAS KUNIGYSTEI

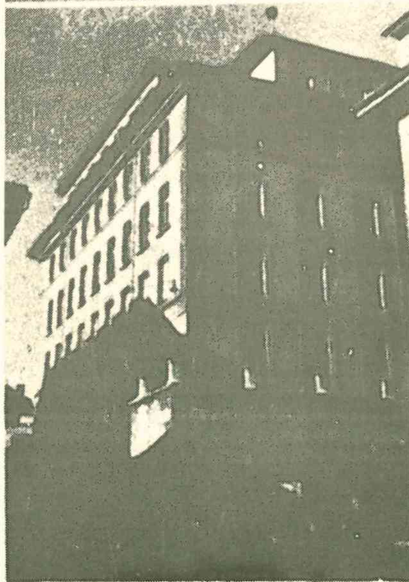
Klieriko Matulaičio darbštumą ir gabumus įvertino jo kurso draugai: "Nuo pirmos su juo susipažinimo valandos mes pasijutome pagauti didelės jo inteligencijos, nepaprastų gabumų ir dvasios kilnumo. Tuojau jis laimėjo mūsų tarpe pirmąją vietą. Tylus, nepaprastai darbštus, draugiškas, degąs Dievo meilės ugnimi, patraukė jis mūsų širdis".

1889 metais į Matulaičius buvo atvažiavęs Jurgio pusbrolis Jonas Matulevičius, Kelcų (Lenkijoj) valstybinės gimnazijos mokytojas. Grįždamas atgal, išsivežė ten ir Jurgį, kuris ėmė lankyti Kelcų kunigų seminariją. Seminarijoj klierikas Jurgis — gabus, tvarkingas, pamaldus. Jis čia vienų vienas lietuvis. Lotynų kalbos mokytojui Jurgis dėl savo lietuvybės nepatiko. Jis stengėsi klieriką Matulevičių (pavardė seminarijoje sulenkinta) pamokose prigriebti. Jurgis mokėsi dar stropiau. Kada mokytojas norėdavo jį sukirsti, pačiam mokytojui tekdavo parausti. Nežiūrint to, klierikas Matulevičius palikdavo ramus, ko mandagiausiai su mokytoju elgdavosi.

Kun. Jurgis Matulaitis, 37-rių amžiaus metų.

Friburgo universitetas Šveicarijoje.

PROTO IR DVASIOS BRENDIMAS

1895 m. Kelcų seminarijos vadovybė nusprendė, kad Matulaitis yra vertas toliau tęsti mokslą Petrapilio dvasinėje akademijoje pačios vyskupijos lėšomis. Per keturis metus akademijoje negavo kitokio pažymio, kaip tik aukščiausią. Baigdamas, parašė disertaciją "Karo teisė ir amžinoji taika". Jai pripažinta aukščiausias pažymys. Matulaitis gavo čia teologijos magistro laipsnį.

Matulaičio studentavimo draugas Pranas Būčys, vėliau tapęs kunigu ir vyskupu, rašo: "Tą aukštą draugų ir profesorių nuomonę apie save Matulaitis žinojo, bet visą laiką išbuvo paprastas, ramus, kuklus, be melagingo nuolankumo".

Studijuodamas Friburge ir beeidamas šv. Jono parapijos vikaro pareigas Basse Ville, Matulaitis susidūrė su prancūzų ir vokiečių dvasiniu gyvenimu bei kultūra. Pasak P. Būčio, Petrapilio akademija Matulaityje išugdė tobulybės troškimą ir paruošė asmenybę visuomeniniam gyvenimui, o Friburgas iškėlė į pasaulinės kultūros geriausius plotus. 1902 m. Matulaitis įsigijo teologijos doktoratą. Be to, jis daug gilinosi į visuomeninius mokslus, ypač mėgo sociologiją.

Žmogaus protas yra versmė
visokių minčių,
kurios paskui patekusios į minias
pasklinda į platųjį pasaulį
ir ima žmoniją valdyti.

Žmogaus valia yra toji jėga,
kuri, arba telkdama ir vienydama
aplink save kitus žmones,
arba juos stumdama pirmyn ar atgal,
juos veda ir kelia
arba žemyn nutraukia, valdo,
gali laimę arba nelaimę
žmonijai suteikti.

Žmogaus širdis
visokių ugnies jausmų pilna
gali būti jėga,
kitus sušildančia, uždegančia,
sukaitinančia,
kaip garas ir elektra,
prie gero darbo patraukiančia
ir pastumiančia,
arba vėl —
kenksmingu gaivalu,
viską sunaikinančiu.

Užrašai
1910

Stenkimės pažinti savo laiką,
suprasti ir atjausti
savo laikų žmones
su jų norais, troškimais, siekimais
ir tikslais.
Kiekviena gera mintis
tesuranda iš mūsų pusės pritarimą,
kiekvienas geras sumanymas paspirtį
ir pagyrimą,
kiekvienas geras darbas ar veikalas
palaikymą ir pagyrimą,
kiekviena bėda ir vargas
užuojautą ir pašalpą.

Žmoguje valią vedžioja protas.
Protas suklysdamas suklaidina ir valią.
Mintis turi įtakos į visą mūsų gyvenimą.
Jei mintys sugenda, susidrumsčia,
susipainioja, tai visas gyvenimas
pradeda gesti.
Kažin, ar ne didžiausia mūsų gadynėje
nelaimė, tai protų išklydimas
iš tikros tiesos,
iš tikėjimo kelio?

Užrašai
1911 m.

MARIJONŲ VIENUOLIJOS ATNAUJINTOJAS

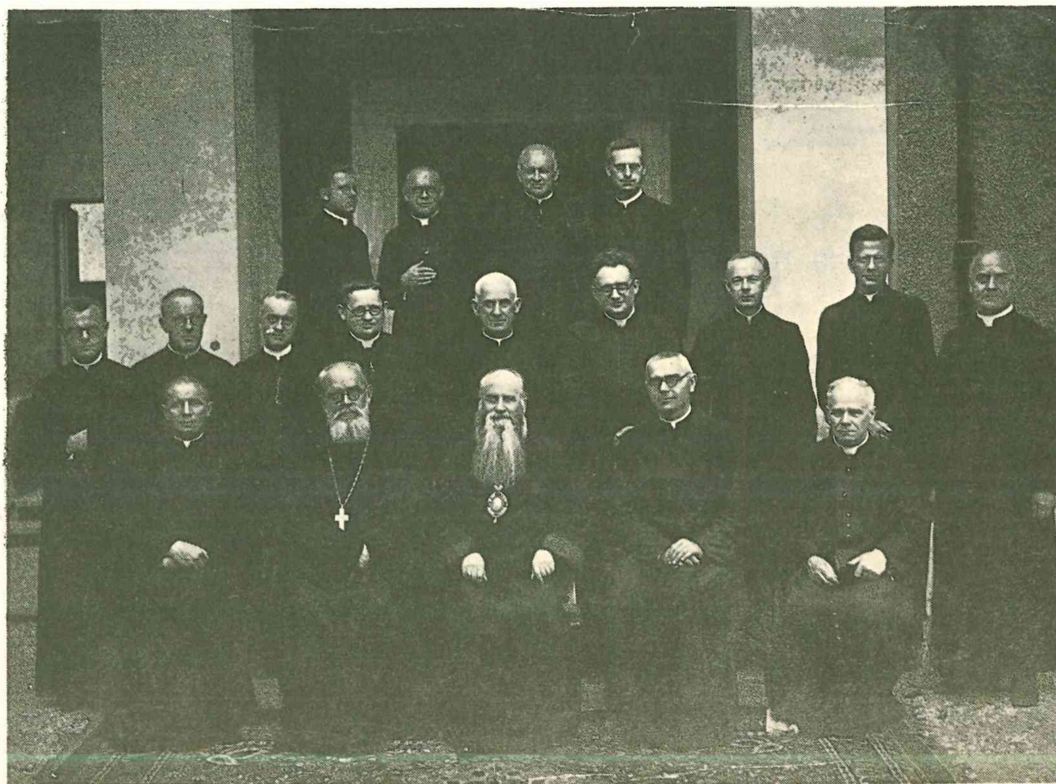
Baigęs studijas, Matulaitis trumpai dirbo parapijoje, paskui dėstė kanonų teisę Kelcų seminarijoje. Ten kiek padirbėjęs, apsirgo kaulų tuberkulioze ir pateko į Varšuvos ligoninę. Iš ligoninės buvo paimtas į grafaitės Cecilijos Plateriūtės mergaičių gimnaziją. Ten, sveikatai pagerėjus, Matulaitis gimnazijoje kapelionavo ir dėstė. Jam ten bebūnant, Plateriūtės įstaiga ėmė klestėti: įsisteigė mergaičių mokytojų seminarija ir ilgainiui išdygo aukštieji moterų kursai.

Penkerius metus Matulaitis buvo aukštosios mokyklos profesorium Petrapilyje. Jam pirmam teko dėstyti sociologiją šioje akademijoje. Jo paskaitos domindavo studentus savo turiniu, keliamų problemų aktualumu ir jo iškalbos malonumu. 1909 m. jis buvo paskirtas akademijos inspektorium. 1911 m. jis tos aukštos vietos atsisakė. Matulaičiui kategoriškai pareiškus, kad atsižada profesūros ir inspektūros, visi labai nustebo, pasakoja kun. Pranas Būčys, nes nežinojo, kad jis paaukojo profesoriškąją karjerą Marijonų vienuolijos reikalams.

Marijonų vienuolija buvo mylimiausias Matulaičio gyvenimo kūrinys, kuriame jis matė savo gyvenimo uždavinį, sako P. Būčys. 1909 m., dar būdamas Petrapilio akademijoje, atostogų metu Matulaitis nuvyko į Marijampolę su apgalvotu sumanymu: Marijonų vienuolija turi būti slapta atnaujinta (rusų valdžia neleido į vienuolijas priimti naujų kandidatų). Senukui kun. Senkui, paskutiniam marijonui, tas sumanymas pasirodė lyg iš dangaus atneštas. Taip pasakoja prof. J. Totoraitis, vienas pirmųjų atnaujintos vienuolijos narių.

Marijonų vienuolijos įstaigos Marijampolėje.

Marijonų vienuolijos kapitula, susirinkusi Romoje 1939 m. Išrinktas vyriausiu vadovu vysk. P. Būčys (sėdi pirmoje eilėje viduryje).

TARNYBA DIEVUI

Reikia sutraukyti, nieko nebojant,
vieną paskui kitą tuos pančius,
tas virves ir virvutes,
kurios mūsų sielą laiko pririšusios
prie mūsų savimeilės.
Reikia sutraukyti ir sudaužyti
tuos pančius, kurie mus laiko prirakinę
prie šio pasaulio daiktų,
suvaržę tuščios garbės geismų ryšiais.

Atsidėjus visame kame reikia ieškoti
Dievo ir stengtis jam įtikti.
Jis mus kelia ir žadina,
kad pabustume iš dvasinio susnūdimo.
Jis nuolat mus skatina ir ragina,
kad dirbtume Jo garbei.

Duok, Dieve,
kad aš savęs išsižadėjęs
kas kart labiau Tavyje
ir Tavo šventoje valioje paskęsčiau.
Malda, darbas Dievui
ir vargai su kentėjimais Bažnyčiai
iš vien susipynę
visą mano gyvenimą tesudaro.

Užrašai
1910 m.

IR ARTIMUI

Mūsų pavyzdys tebūna Jėzus Kristus,
ne tik ramiai dirbantis Nazareto namely,
ne tik Kristus pasninkaujantis tyruose,
ne tik praleidžiąs naktį besimelsdamas,
bet ir Kristus dirbantis,
verkiantis, kenčiantis,
Kristus tarp minių,
Kristus aplankantis sodžius ir miestus,
aplankantis nusidėjėlius, prasčiokėlius,
lygiai kaip ir mokytus.

Kur tik būsime,
kad ir kalėjime, ištrėmime,
ten ketiname skelbti Kristų.
Nežinia, kas mus gali gyvenime sutikti,
kokie vargai ir persekiojimai
už Kristų.
Turime prie visko būti prisirengę.

Nors esame pasiketinę
pirmiausiai tarp savo tautos
kiekvienas darbuotis,
bet apimant tikrai katalikiška širdimi
visą katalikystę ir visą pasaulį.

Užrašai
1911 m.

KRYŽIAUS KELIAS

1918 m. Varšuvoj nuncijum buvo msgr. Achilles Ratti, vėliau tapęs popiežium Pijum XI. Varšuvos priemiesty — Bielianuose tuo pat metu senam kamendulų vienuolyne marijonų generolas kun. J. Matulaitis buvo įkūręs ir pastatęs ant tvirtų pamatų pirmuosius marijonų namus... Šitą Marijonų šeimą pamilo ir labai dažnai lankydavo būsimasis popiežius.

1918 m. kovo pradžioj kun. Matulaitis apleido Bielianus ir apleido juos amžinai. Staiga pasiekė žinia apie sumanymą jį skirti Vilniaus vyskupu. Žinia pasirodė teisinga. Ją patvirtino Tėvo Matulaičio pilni skausmo ir nerimo laiškai.

Kun. Matulaitis tapo Vilniaus vyskupu. Prasidėjo tam didžiam vyrui skaudus kryžiaus kelias. Lenkų šovinistai jam sudarė tiktai skausmingą būklę. Tai labai gerai žinojo ir būsimasis popiežius. Jis tuos vysk. Matulaičio vargus ir kančias ėmėsi giliai į širdį. "Tai tikras Dievo vyras", jis sakydavo apie Matulaitį.

Iš M. Krupavičiaus straipsnio
"Popiežiaus Pijaus XI bičiulis"

Kun. Jurgis Matulaitis Varšuvos priemiestyje Bielianuose, kur buvo 200 našlaičių prieglauda.

MATULAITIS — VILNIAUS VYSKUPAS

Kad J. Matulaitis pateko į Vilniaus vyskupus, yra nuopelnas ar kaltė Lietuvos Valstybės Tarybos, kuri 1917 m. rugsėjo mėn. išrinkta, tuojau susirūpino Vilniaus vyskupo klausimu. Taryba manė, kad Matulaitis lietuviams nebus pavojingas. Norėdama geriau susipažinti su savo kandidatu, pasiuntė porą Tarybos narių — J. Petrulį ir kun. J. Purickį pasikalbėti su Matulaičiu. Tas pokalbis buvo toks:

— Trumpai ir aiškiai, — pasakoja delegatai — išdėstėme savo misijos tikslą ir laukėme atsakymo.

— Jūs norite mane pražudyti, — pasakė kun. Matulaitis.

— Kodėl?

— Ar jūs manote, kad lenkai leis man ramiai dirbti? Jūs manote, kad jie nesigriebs visų priemonių, norėdami mane iš Vilniaus pašalinti? Jūs norite mane paaukoti.

— Lenkai nėra Tamstai tiek priešingi, kiek kitam kuriam nors lietuviui kunigui... Petrapilio Dvasinėje Akademijoje jie Tamstą labai gerbė.

— Gal būt, bet nepamirškite — kitas dalykas Akademijos profesorius, o vėl kitas — Vilniaus vyskupas.

Kai delegatai nedrąsiai pasiteiravo, kokios politinės krypties ir taktikos Matulaitis manytų laikytis, eidamas vyskupo pareigas, jis atsakė:

—Aš matau, jūs norėtumėt, kad būsimas Vilniaus vyskupas būtų nelyginant kaip koks plaktukas, kuris ten suskaltydų lenkams kunigams galvas. Bet toks aš negaliu būti, nes kiekvienam vyskupui Bažnyčios kanonai nustato normas santykių, kurie turi būti tarp vyskupo ir kunigų...

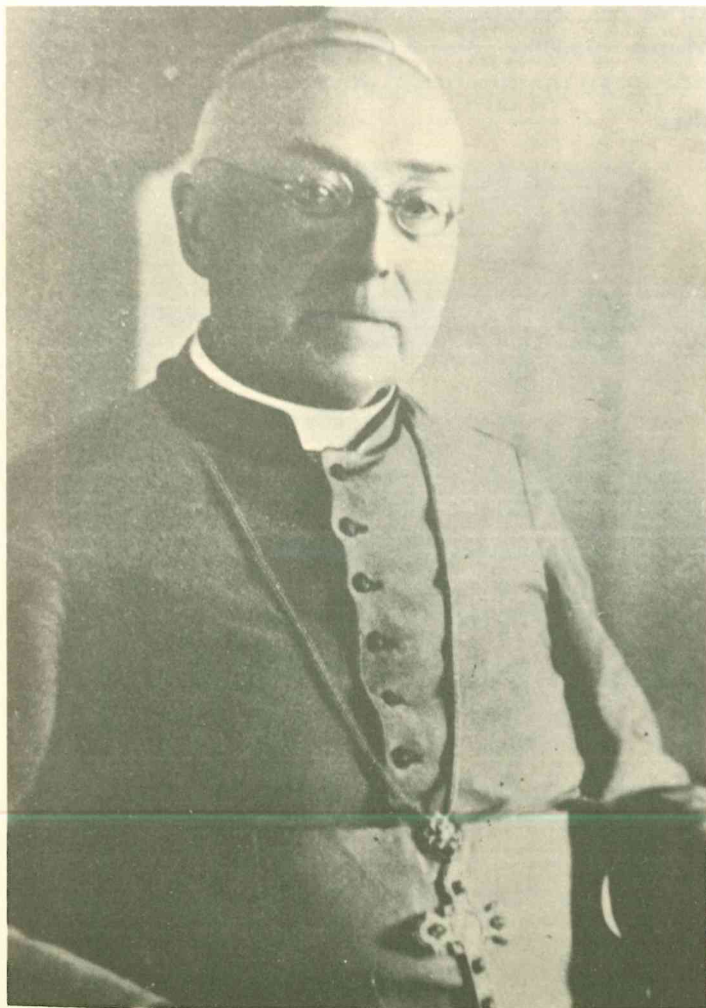
Po ilgokų ginčų ir įrodinėjimų kun. Matulaitis pagalvojęs pasakė:

— Ną, ką gi, jeigu Lietuvai mano auka reikalinga, aš neatsisakau.

Iš J. Vaišnoros straipsnio
"Arkivyskupas J. Matulevičius Vilniuje"

Kauno katedros didysis altorius, prie kurio buvo konsekruotas vyskupu Jurgis Matulaitis 1918 m. gruodžio 1 d.

Vysk. Pranciškus Karevičius, kuris Jurgį Matulaitį konsekravo vyskupu.

Ištrauka iš pirmo pamokslo, perimant Vilniaus vyskupo pareigas — 1918 m., gruodžio 8 d.

Rūpinsiuosi būti tėvu ir bičiuliu. Būsiu bičiulis **mažiems vaikeliams**, kad mokytųsi pažinti Dievą, maldos, klusnybės, tvarkos, saugosiu jų nekaltybę, saugosiu nuo nuodėmių ir papiktinimų. Būsiu bičiulis **neturtėliams** ir nelaimingiesiems. Guosiu pavargėlius, raginsiu turtingus, kad dalytųsi su jais. Neatstumsiu nuo savęs nė vieno. Santaikoje su visais gyvendamas, rūpinsiuos, kad viešpatautų meilė, kad nebūtų barnių, neapykantų, nuoskaudų. Noriu būti atlaidus piktiems, parama silpniems, užvėja geriems.

Didžios mane laukia priedermės. Įdėsiu į jas visą savo darbą, visą sveikatą, kad tik jos būtų atliktos. Rūpinsiuos, kaip Kristus, apglobti visus, būti visiems viskuo... Mano darbo dirva — Kristaus Karalija (Kovojanti Bažnyčia). Mano partija — Kristus. Tikiuosi, kad Dievo malonė bus su manim ir tinkamai kreips visus mano žingsnius.

Vilniaus katedra.

Jurgis Matulaitis — Vilniaus vyskupas.

Vyskupų rūmų kiemo vartai Vilniuje.

JURGIS MATULAITIS — LIETUVIS

VYSK. P. BŪČIO ĮVERTINIMAS

Matulaitis nuo pat jaunų dienų gyveno trijose visuomenėse: tikybinėje, tautinėje ir socialinėje.

Pinigų stoka neleido jam seminarijos mokslą eiti ten, kur daug buvo tautiečių, bet vienas tarp visų lenkų draugų Kelcuose ir Varšuvoje stiprios dvasios jaunuolis atlaikė nutautinančią draugų ir mokytojų įtaką.

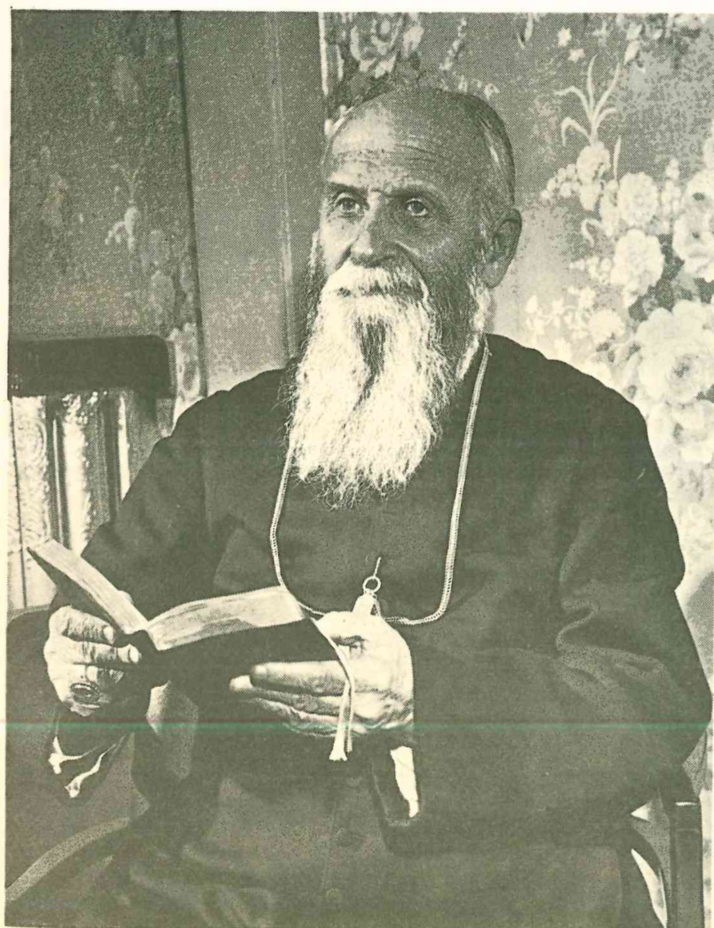
Petrapilio Akademijoje jis buvo žymus lietuvių studentų draugijos narys. 1897 m. pasirodė, kad jis žymesnis už kitus, nes Petrapilio žandarmerija kratė jo kambarėlį. Būdamas trečiame ar ketvirtame Akademijos kurse, Matulaitis atsidėjęs rinko veikalus ir brošiūras apie tautybę, tyrinėjo tautininkų nuomones ir neigiančių tautybę. Ypač gvildeno klausimą, kaip tautybė ir patriotizmas atrodo krikščionybės šviesoje.

Matulaičio patriotizmas pasireiškė ir tuo, kad, norėdamas stoti į vienuolyną, nesikreipė į didžiuosius, garsiuosius, galinguosius pasaulio adresus, o stojo į menkutę marijonų vienuoliją, kurios buvo belikęs vienas ir paskutinis senas vienuolis. Patriotas gelbėjo nykstančias savo šalies atžalas.

Vilniuje Matulaitis buvo lietuvis vyskupas lietuviams, gudas gudams ir lenkas lenkams, bet jis nebuvo padėjėjas nei tarnas šovinistams. Vilniuje buvo lietuvių nekatalikų ir visai netikinčių žmonių. Jie yra liudininkai, kad, lietuviams Vilnių valdant, jis nebuvo lietuvybės šovinistas; bolševikams valdant, jis nebuvo demagogas; ir lenkams valdant, jis buvo lietuvių užtarėjas ir globėjas.

Arkiv. Jurgis Matulaitis.

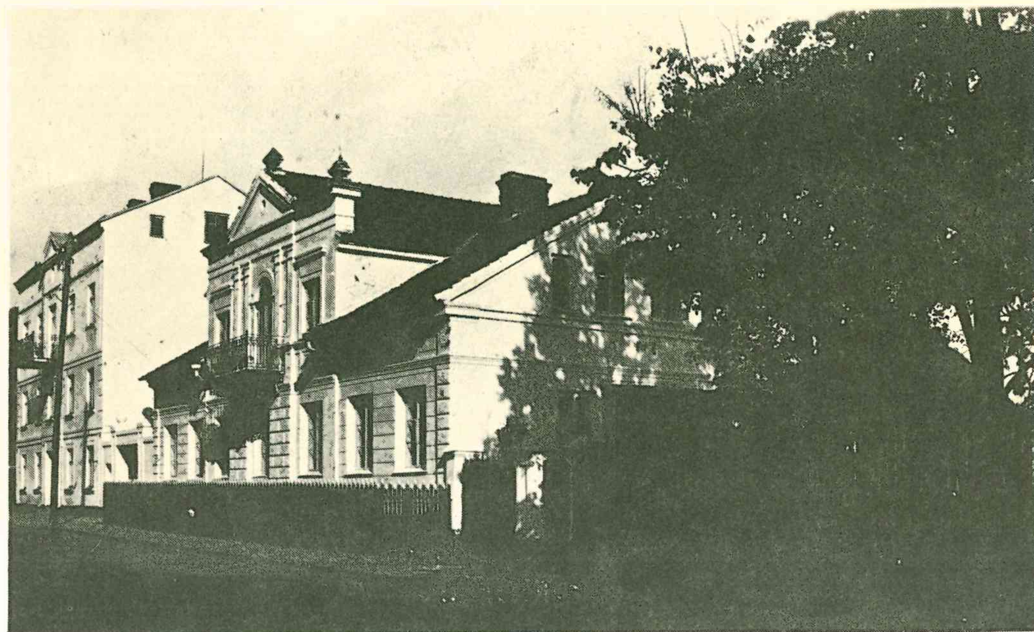
Vysk. Pranas Petras Būčys.

Širdis, Dievo ir artimo meile
liepsnojanti,
daug yra vertesnė,
negu kažin kokie mokslai.
Taigi svarbu savo sielą
išlaikyti skaisčią, nesubiaurintą.

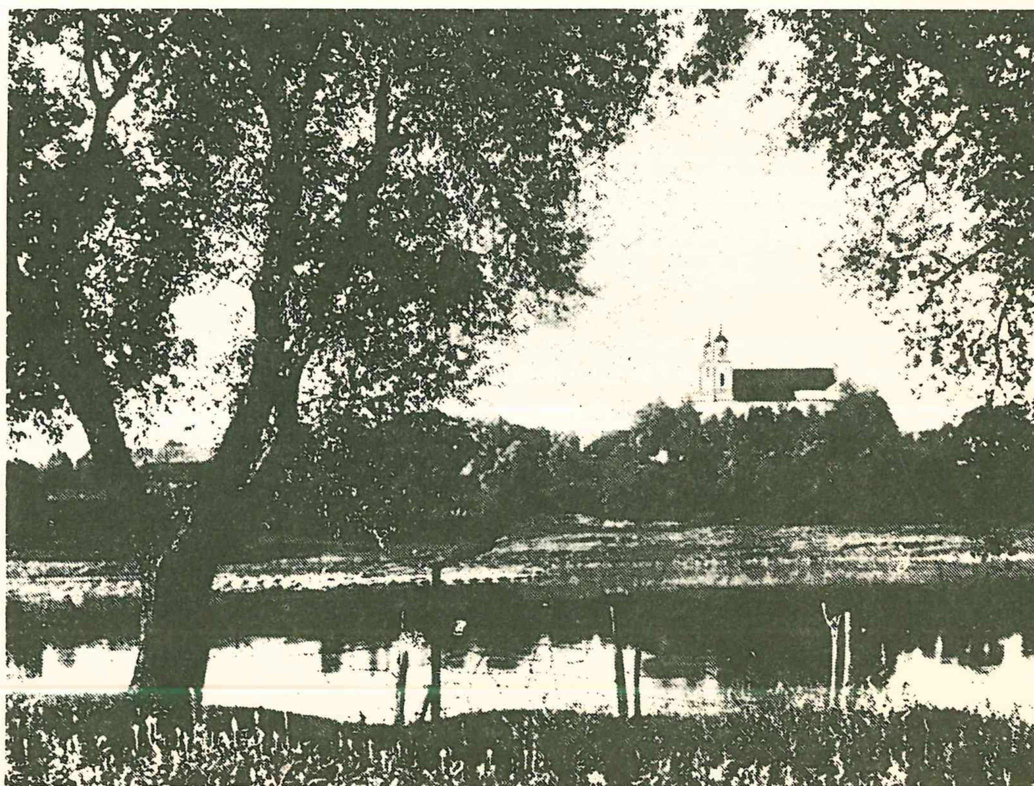
Savo ateitimi perdaug nesirūpinkite
nei nepasiduokite baimei
ir abejonėms.
Kad žmogui tik savo jėgomis
viską prisieitų daryti,
žinoma, būtų ko nusiminti.
Bet Dievas mūsų gelbėtojas
ir galybė,
su Jo pagalba viską galime.

Tikra vienuolė privalo trokšti
ne ramaus būvio,
bet darbo ir pasišventimo
Dievui ir žmonėms.

Iš laiško M. Rūškytei
1910 m.

Arkivyskupo Jurgio Matulaičio įsteigtų Nekalto Prasidėjimo seserų motiniškasis namas Marijampolėje.

Druja, kur Jurgis Matulaitis, būdamas Vilniaus vyskupu, įsteigė gudžių Eucharistijos tarnaičių vienuoliją.

APIE AMERIKĄ

Turėtų mums rūpėti
Sibiro ir Rusijos plotai,
kur tiek sielų be vadų klaidžioja;
Amerika su savo triukšmingu gyvenimu,
kur taip lengvai galima pamiršti
sielų reikalus ir visas kitas šalis...

Užrašai
1911 m.

Nuvykęs Čikagon, tuoj stojau darban.
Atlaikiau 10 dienų rekolekcijas
šv. Kazimiero seserims.
Dievas laimino,
darbo vaisiai buvo geri.
Pasakiau dar keletą pamokslėlių,
išklausiau kelis kartus išpažinties.

Pasakiau trijose parapijose paskaitas
socialiniais klausimais.
Brooklyne taip pat pasakiau
du pamokslus bažnyčioje
ir paskaitą salėje socialiniu klausimu.

Iš laiško,
rašyto 1913 m.

Arkiv. Jurgis Matulaitis 1926 m. birželio 16 d. sutinkamas Chicagoje, Ill., stotyje.

Arkiv. Jurgis Matulaitis posėdžio metu. Sėdi iš kairės į dešinę: kun. A. Milukas, konsulas P. Daužvardis, kun. J. Kaulakis, kun. J. Šeštokas ir kun. P. Būčys.

Arkiv. Jurgis Matulaitis sutinkamas Aušros Vartų parapijoje, Chicagoje, Ill.

Arkiv. Jurgis Matulaitis Eucharistinio kongreso metu Chicagoje 1926 m. lietuvių suruoštame pagerbime.

PASKUTINIEJI DARBAI

Arkiv. Jurgis Matulaitis su arkiv. Riccardo Bartoloni (kairėje), kuris po sudaryto konkordato su Šv. Sostu buvo paskirtas Lietuvai internuncijum ir vėliau nuncijum.

Kai 1925 m. vasario mėn. Lenkija su Vatikanu pasirašė konkordatą, Jurgiui Matulaičiui sėkmingai valdyti vyskupiją buvo jau nebeįmanoma. Jis atsisakė iš Vilniaus vyskupo pareigų, ir Pijus XI jo atsistatydinimą priėmė, paskui pakėlė arkivyskupu ir paskyrė Lietuvai apaštališkuoju vizitatorium.

Lietuvos bažnytinių reikalų tvarkymas pateko į švento, išmintingo ir gero lietuvio rankas. Jam rūpėjo Lietuvos katalikus atpalaiduoti nuo nepriklausomybės Lenkijai, Latvijai ir Vokietijai. Jis paruošė projektą Lietuvos bažnytinės provincijos įkūrimui. 1926 m. vasario mėn. ark. J. Matulaitis su paruoštu projektu išvyko į Romą. Balandžio 4 d. Pijus XI paskelbė Lietuvos bažnytinės provincijos įkūrimą.

1926 m. vasarą Matulaitis lankėsi Amerikoje. Grįžęs į Lietuvą, smarkiai dirbo, ruošdamas konkordato su Šventuoju Sostu projektą, atnaujinant Lietuvos santykius su Roma. Projektą baigė ir išsiuntė 1927 m. sausio 21 d. Tą vakarą susirgo ir buvo paguldytas ligoninėje, kurioje mirė nuo aklosios žarnos uždegimo sausio 27 d. Mirties valandą paskutiniai jo žodžiai buvo: Rikiuokitės ir aukokitės.

Arkiv. Jurgis Matulaitis mirties patale.

Arkiv. Jurgis Matulaitis pašarvotas marijonų Šv. Gertrūdos bažnyčioje Kaune.

Arkiv. Jurgis buvo didelis žmogus, dėl to ir didelis kūrėjas. Jo kūrybos sritis yra labai plati, dėl to ne kiekvienas ir ne tuojau teįstengia savo akių plotu ją aprėpti. Norint įvertinti Jurgio vienuolio, vyskupo, arkivyskupo asmuo, pagaliau idealioji žmogaus būtybė, reikia žvelgti dvasios akimis, kaip jis kad žvelgė į šį regimąjį pasaulį, dieviškų mastu jį vertindamas.

Prezidentas Antanas Smetona

Jaučiu pareigą tarti paskutinį atsisveikinimo žodį a.a. ark. Jurgiui Matulaičiui Lietuvos ateitininkų vardu, t.y. tos visuomenės dalies, kurią sudaro besimokanti jaunuomenė. O kalbu tų jaunuolių vardu todėl, kad a.a. arkivyskupas buvo jaunimo mylėtojas. Kuris pažino a.a. Jurgį, visada atsimena jo kilnų protą ir krikščioniškas dorybes. Bet nereikėjo būti jo senu pažįstamu, norint įsitikinti šios nuomonės teisingumu. Gana buvo tik bent vieną kartą su juo susitikti. Ką gi turi pareikšti ateitininkai prie jo karsto, su juo paskutinį kartą atsisveikindami? O nieko kilnesnio negali pareikšti, kaip tik pasižadėdami vykdysią jo dvasišką testamentą, jo paskutinius žodžius: rikiuokitės ir pasiaukokite.

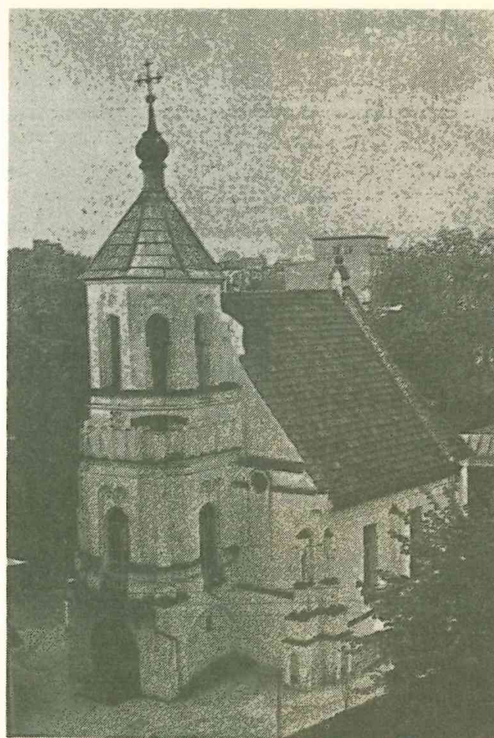
Prof. Pranas Dovydaitis

O betgi skaisčiai spindėjo jo veidas. Jis šypsojos visiems — draugams, šalininkams ir priešininkams. Kam ir dėl ko? Šeštoje dešimtyje metų jo vyzdyje tebebuvo jaunatvės ugnelė neprigesusi. Dėl ko? Kas jam tai padarė? Liga, tas didysis gyvenimo filosofas, išminties šaltinis, prizmė, per kurią tikriau matai pasaulio vertybes. Ji gera ir bloga įtikslina. Krikščioniškai dorėdamas, tobulėdamas Matulaitis apsisprendė: jei mano gyvybė ne man džiaugtis, tai vis tiek ji reikalinga — kitiems.

Tumas-Vaižgantas

1927 m. sausio 29 d. laidotuvių procesijoje Lietuvos vyskupai ir kiti aukštieji dvasininkai.

Šv. Gertrūdos marijonų bažnyčia, kur buvo pašarvotas arkiv. Jurgio Matulaičio kūnas.

Laidotuvių procesijoje Lietuvos vyriausybės atstovai: prezidentas Antanas Smetona, Augustinas Voldemaras (viduryje), buvęs prezidentas Aleksandras Stulginskis (dešinėje).

Mariampolės bažnyčioje arkiv. Jurgiui Matulaičiui ant sarkofago bronzinis paminklas. Čia kūnas buvo perkeltas iš Kauno katedros 1934 m.

Arkiv. Jurgio Matulaičio beatifikacijos byloje liudininkų apklausinėjimo užbaigimas. Romos vikariate bylos aktus pasirašo kardinolas Ugo Poletti.

Varšuvoje užbaigimo bylos aktus pasirašo kard. S. Wyszynski.

Chicagoje tos bylos dalyviai sėdi iš kairės į dešinę: prov. kun. J. Dambrauskas, mons. E. Smaza, vysk. A. Abramowicz, mons. D. Mozeris ir kun. V. Mikolaitis; stovi kun. P. Skrodenis, kun. J. Kuzinsksa, kun. J. Rolek, kun. P. Kelpšas, kun. A. Nockūnas.

